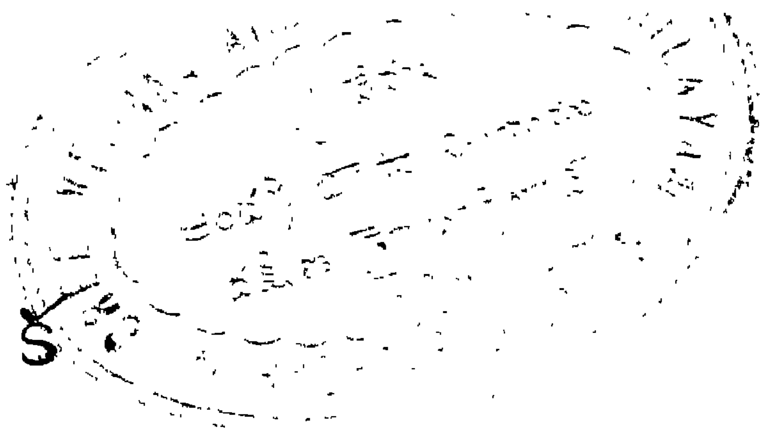

పీఠిక

ఈనాటకము విష్ణుభక్తులలో నొకఁడగు విప్రనారాయణునిచరిత్ర మైయున్నది. ఈచరిత్రము ప్రబంధరూపమున వైజయంతీ విలాస మను పేర నాంధ్రభాషలో నున్నది. ఈకథలోనికడపటిభాగమును గొంతనేను గాలానుగుణముగ మార్చితిని. ఈనాటకము ఆన సం 1908 డిసెంబరు 6 వ తేదీని ప్రారంభించి సం 1909 జనవరి 12 వ తేదీకి ముగించితిని. దీనినిగూడ మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ. శ్రీ. పీఠికాపురసంస్థాన ప్రభువువారే యచ్చు వేయించిరి. విద్యాభిమానులును, లోకోపకార ప్రియులు నగు శ్రీ. శ్రీ రాజారావు వేంకటకుమారమహీపతిసూర్యరాయప్రభువు వారికి సర్వేశ్వరుఁడుసకల శ్రేయోభివృద్ధుల నొసఁగిరక్షించుఁగాక:—

దీనికి నాందీప్రస్తావనలను నామిత్రులగు బ్రి॥ శ్రీ. కూచినరసింహముగారువ్రాసి దయచేసిరి. కాన వారి కనేకనమస్కారములు చేయుచున్నాను.

పీఠికాపురము.
19—12—09.

పా॥ లక్ష్మీనరసింహారావు.

ఈనాటకమున వచ్చువాఁగలు.

పు రు షు లు.

విప్రనారాయణుఁడు—కథానాయకుఁడు.

శ్రీనివాసుఁడు—విప్రనారాయణుని శిష్యుఁడు.

మాధవుఁడు—ఒకవిటుఁడు.

రాజు—చోళభూపాలుఁడు

స్త్రీ లు.

దేవదేవి—కథానాయికయగువేశ్య.

మధురవాణి—దేవదేవియక్క

వేశ్యమాత—దేవదేవితల్లి

శ్రీ

విప్రనారాయణచరిత్రము.

నాంది

రారాజన్మణికుండలస్ఫురితదీ ♦ ర్ఘశ్రోత్రసంభావ్యుఁడున్
నీరేజాయతపత్త్రమిత్రవిలస ♦ న్నేత్రోజ్జ్వలాస్యుండుభ
క్త్యారూఢాత్మకదృష్టిపర్వసుభగ ♦ శ్యామాంగుఁడై పొల్చునా
శ్రీరంగేశుఁడుమీకొసంగుతయశ ♦ శ్రీలాయురారోగ్యముల్.

(నాంద్యంతమునఁ దెరలో)

ఉ. కోకిలపల్కులన్గులుకు ♦ గుబ్బలతళ్కులఁజూపుబెళ్కులన్.
సోకిసువర్ణవర్ణమును ♦ జూపెడుసన్నికషంబుపోలికన్.
దేఁకువగల్గుభక్తులను ♦ స్త్రీజనసక్తులవేఱుపుచ్చుబి
బ్బోకవతుల్ చెలంగుదురు ♦ హో! సువయోవిభవాభిరామలై.

సూ — (చెవియొగ్గి విని) ఏమిది? ప్రతిధ్వనియా? కాదు కాదు! నాయ వ్యాజస్తుతికిఁ బ్రత్యధిక్షేపాశీర్వాదము పద్యరూపముగఁ జదువఁబడినది. చదివినవా రెవ్వరని యాలోచింప నేల? ఈస్వరము నెఱజాణ యగునటి శ్రావ్యకంఠస్వరము. అదియెప్పుడును బరిహాసప్రియ గదా.

(నటి ప్రవేశించును.)

నటి — పరిహాసమున కిం దేమున్నది? మీరుపురుషులు. మీయిష్టదైవము పరమపురుషుఁడు! సభ్యు లందఱో, పెక్కుఱో పురుషులు.

వారి కందఱ కాయురారోగ్యసంపత్సమృద్ధి మీారు వేఁడఁగాఁ బ్రాపము! స్త్రీజాతికిమాత్రము శుభ మక్కఱలేదా యని చింతించి మీావలె గంభీరశార్దూలధ్వనులతో బహిరంగముగఁ గాకపోయినను దెరమాటునుండి సన్ననిగొంతుతో మాకలఁవకంటుల పై నొకచిన్నయాశీర్వాదోత్పలమాల వైచితిని. ఇందున కింత యీర్ష్య యేల? శ్రీరంగనాథుఁడు మీాపురుషులకు శుభమిచ్చుచుండ మాయబలలను వారిసహజనితావయవములనే శుభపరికరములుగఁ జేసికొం డంటిని. ఇందుఁ దప్పేమున్నదో యీమూర్ధ యగుకింకరురాలికిఁ దెలియఁజేయఁ గోరెదను.

సూ—ఏమీా యభినవప్రౌఢతర్కవాగ్వాహిని! ఈతళుకుబెళుకులు శుభపరికరములా? కావు. తమకు నితరులకుం గూడ నపారఘోర పాపకరములు. హరిభక్త్యార్జితపుణ్యలేశవిదారణ మారణక్రూరములు. ఐహికతుచ్ఛసుఖసాధనంబులైన నగుంగాక. నటీ! కవితల్లజుఁడైనపానుగంటిలక్ష్మీనరసింహరావు ముద్దులుమూటగట్టునట్టు చేసిన "వైజయంతీవిలాస" మనుతొలిప్రబంధనాటకమిది బహు జాగరూకతతోఁ బ్రదర్శింపవలయు నని యెంత బ్రతిమాలి చెప్పినను మొట్టమొదటనే రసాభాస మొనర్చితివి!

గీ. విప్రనారాయణుఁడిట్టి ♦ విష్ణుభక్తి

మాపె నాదేవదేవి యె ♦ మ్మోసికి వచ్చి

యాసరణి వచ్చి గంగలోఁ ♦ ద్రోసినావు

నాహృదయమందుఁ గల్గును ♦ త్రాసహ మంత.

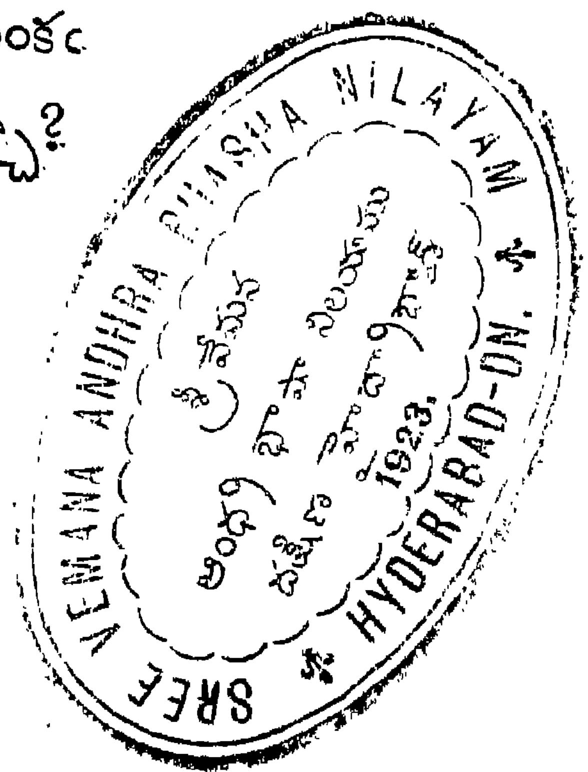
నటి—అట్లనెద రేమి? దేవదేవిప్రయత్నముతుదకు భక్తిభ్రంశకారణము నకు మాఱు భక్త్యుచ్ఛ్రియహేతువై యతనినాళ్వారుగను,

నామెను విరాగినిగను మార్చినది కదా! నాయాదిమశృంగార ప్రశంసయు నట్టే రసశోషణకరమునకుమారు రసపోషణకరమగునేమో యెవ రెఱుఁగుదురు? నారాయణతీర్థ, జయదేవ, లీలాశుకభక్త త్రితయమునకు వారిశృంగారవర్ణనము లేమైన కొఱంతదీసికొనివచ్చినవా? అదియుంగాక స్త్రీవ్యామోహపాశబద్ధు లెవరో యథార్థ శ్రీహరిపాదకీలితబుద్ధు లెవ్వరో తెలిసికొనుటకు విలాసినులు సాధనములు గాన వారి దీవించితిని.

సూ—అలాగునా?

గీ. వీరు యోగ్యు లయోగ్యులు ♦ వీరటంచుఁ
దెలియఁబఱుతురు నీచెప్పు ♦ కులుకులాఁడు
లవని జనులకు సరియె! యే ♦ మందు వింకఁ
బతితుఁడైనట్టిపురుషునిః ♦ బతితఃఁ గూర్చి?

గీ. లలితభక్తాగ్రగణ్యలీ ♦ లాశుకాది
వరమతులు, పారలౌకిక ♦ భక్తిపార
వశ్యమున బాలకృష్ణుని ♦ బాడుకొనిరి
కాని చేసిరె పలుగాకి ♦ కార్యములను.

కం. శృంగారపు సంగీతం
బంగీకృత మానెయిట్టి ♦ యవసరములకున్
బంగారపుభక్త్యర్చల
కంగజమంత్రముల కెట్టు ♦ లదుకునుముదితా!

నటి—నిర్యుక్తికముగ నేమేమో సెల విచ్చితిరి. వాదమునకుఁ బ్రతివాదము వచ్చునని కాఁబోలుఁ బుణ్యాంగన నగుననుఁ బణ్యాంగనకుఁ బోల్చి గీతమధ్యమునం దిటీకించి తిట్టని తిట్టు తిట్టితిరి. పెద్ద

లగుపురుషు లేమన్నను సమీచీనవాక్యము లగును. గోలలగు స్త్రీలమనోజ్ఞవచనములు దుష్టపరిహాసవచనములుగ మాఱును మాఱు మాటాడక దేవరబోధంబులు శ్రుతిశాసనవాక్యములవలె శిరసావహించెదను గాని యొకసంశయము నన్నింకను బాధించుచున్నది?

సూ—అది యేది?

నటి—వెనుక నొకసారి యీకవినాటకము నే యొక్కదానిఁ బ్రదర్శించుతఱిఁ బ్రసంగవశమున మీయాపూర్వపక్షమునే నేచేయ నప్పుడు భక్తిశృంగారముల కైక్యానుసంధానము చేసివాకట్టు కట్టితిరి. అది మనసునఁ బెట్టుకొని యిటుసేయ నన్ను దూఱనారంభించితిరి. అత్తలయొత్తుడికంటె స్వవచనవ్యాఘాతప్రసంగుల పరిబోధ బాధ యెక్కుడుగ నున్నది.

సూ—ఓసి వెఱ్ఱిదానా! విను.

గీ. కాముకుఁడు భక్తుఁ డనురాగ ♦ కలన నేక
మంటినే కాని యన్నింట ♦ నట్టి యనఁగ
రాదు సుమి! ప్రేమతాపులు ♦ భేద మాట
హాస్తిమశకాంతరము వారి ♦ కలనగమన!

సీ. కడుపార నన్నంబు ♦ గుడుచుసౌఖ్యముకంటె
నధికంబు ధనభూష ♦ ణాదు లుంట
దానికంటెను సుఖ ♦ తరము విస్తృతరాజ్య
భాగ్యముల్ గొని పెద్ద ♦ పదవినుంట
దానికి నధికంబు ♦ తరుణవయోరూప
గుణయుక్త యగుకాంతఁ ♦ గూడి యుంట

దానికి నెక్కుడు ♦ తతశాస్త్రవేదుష్య
మధికంబు దానికి ♦ నమలకవిత

గీ. దానికింగూడ నధికంబు ♦ దైవభక్తి
భక్తిసుఖమున కెనలేదు ♦ వసుధ నెదియు
నిట్టిసుఖతారతమ్యంబు ♦ తెలసియుండ
నతివ! యన్నియు నెక్కుడే ♦ యనుటతగునె?

నటి—ఆర్యా! ఇప్పుడు నిస్సంశయముగ సుఖముల కుండుభేదంబులును సద్భక్తిస్వభావంబును దెలియఁబఱిచితిరి కాని మనమాడఁబోవు నాటకమందుత్తమభక్తిమంతుఁడైనవిప్రనారాయణుఁ డంతభక్తియు వదలి యధమవిషయసౌఖ్యలోలుఁడై దేవదేవివెంట నేల పఱువెత్తెను? ఇదిచాల నాశ్చర్యముగ నున్న దే!

సూ—అది స్థిరభక్తి లేమిని, నింద్రియములబలిమిని, మీాస్త్రీజాతిరూపయౌవనలావణ్యకౌశలప్రభావంబును, బ్రకటించుచున్నది.

నటి—అట్లయిన భక్తిప్రభావ మంతయల్పమా?

సూ—కాదు.

గీ. పూర్వసుకృతంబుచేతను ♦ బుట్టు భక్తి
పూర్వదుష్కృతముల నడ్డి ♦ పొలియుఁ గొంత
యిహపురాకృతకర్మంబు ♦ లేచి నరునిఁ
ద్రిప్పుఁజుమిజలావర్తస్థ ♦ తృణముగతిని.

క. పడుచు న్లేచుచు మఱలన్
బడుచు నడక నేర్చునట్టి ♦ బాలునిపగిదిన్
బుడమిని మనుజుఁడు భక్తినిఁ
గడియింపఁగఁ బనుదొల్తఁ ♦ గడగండ్లసఖీ!

నటి——అర్యా! నాసంశయవిచ్ఛేదంబు చేసి భక్తితత్త్వము నుపదేశించినందులకు మీకిదిగో యొకచేమోడ్పుఁ గావించి పరిదర్శనకార్యమునకుం బోయెదను.

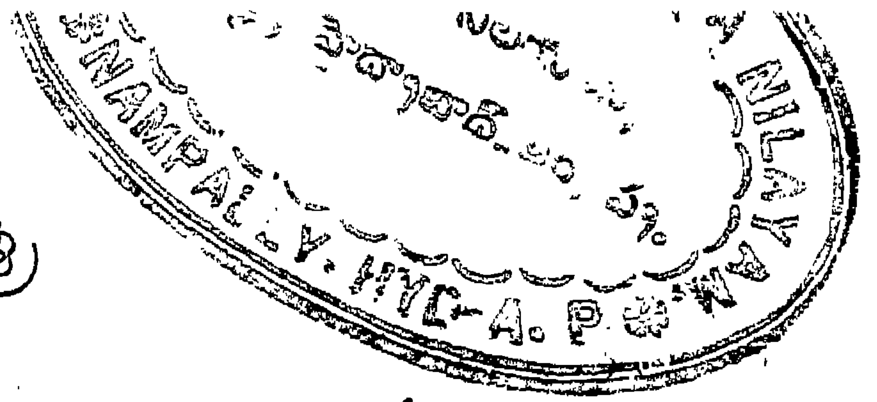
సూ——శుభమస్తు.

గీ. పూవుఁదోఁటకు నలదేవ ♦ దేవి మధుర
వాణియును, బోయినప్పుడు ♦ వారిఁ గనక
పోయినటువంటి విప్రనా ♦ రాయణునివి
నిర్మలపుభక్తి నీకెప్డు ♦ నిలుచుఁగాత.

(ఇది ప్రస్తావన.)

(ఇద్దఱునునిష్క్రమింతురు.)

శ్రీ

విప్రనారాయణచరిత్రము.

7/46

ద్వితీయాంకము.

ప్రదేశము—విప్రనారాయణుని పుష్పారామము.

ప్రవేశము—విప్రనారాయణుఁడు, శ్రీనివాసుఁడు.

విప్ర—రంగా! రంగా! రంగ రంగ రంగా! రంగా!

శ్రీ—దేవరవా రిఁక నట్టిచింత మానుదురుగాక! తత్సంబాధము నన్ని చింత లవశ్యము మానుదురుగాక!

విప్ర—రంగరంగా! ఎంతమా టాడితివి! శ్రీరంగనామస్మరణమే మాననా? శ్రీరంగనివాసమే యింక మాననా? పుష్ప కైంకర్యమేయిఁకమాననా? శ్రీరంగదేవదివ్యపదారవిందద యిఁక మాననా? శ్రీరంగేశ్వర నిర్మాల్యాఘ్రాణమే యిఁ ననా? తిరుక్కావేరీతీర్థపానమే యిఁక మాననా? ద్వాఁ పుండ్రములే తుడిచివైచుకొందునా? రంగభక్తి నిఁక గ వేశము సేయనా? బ్రహ్మచర్యవ్రతమును దగులఁబెట్టనా? వదలి స్త్రీకటాక్షమాలికాశృంఖలలు కాళ్లకుఁ దగిలిం దునా? వింజామరను వదలి పైఁటచెఱఁగు చేతఁ బుచ వేశ్యాకపోలఫలకస్థలవిలసితఘర్మనారి నపనయింపనా?

రంగరంగా! రంగా! (ఏడ్చును) (యోగినివేషముతో దేవదేవి ప్రవేశించును.)

దేవ—తథాస్తు! నాచే ముందు గాఁదగినకార్య మిప్పుడు గజ్జెలు కట్టుకొని యీతనినోటఁ దాండవించుచున్నది. మీ రింక నిక్కడ నే మిమాట లాడుకొందురో వింధును.

శ్రీ—అది యేనివిన్నపమును దేవర వారుమనఃపూర్వకముగఁజిత్తగింపలేదు.

విప్ర—నీమాట నాకు బాగుగ బోధము కాలే దందువా? గురునివా గ్వైఖరి శిష్యునికి బోధింపక పోవుట యొకపుడు సహజము గాని యిది యేమి? ఇట్టివిపరీతము! ఇట్టివిపర్యయము! నాబ్రదుకిట్టే తలక్రిం దగునా?

శ్రీ—స్వామీ! దాసు నొకమాఱు కటాక్షింపుఁడు.

విప్ర—నే నొకనిఁ గటాక్షించుశక్తి గలవాఁడను గాను. నాకు శ్రీరంగదేవకటాక్షము కావలయును. అందుకొఱకుఁ బుట్టితిని. అందుకొఱకుఁ బ్రదుకుచుంటిని. దానితోడనే చావవలయును. రంగ రంగరంగా! (దుఃఖించును.)

శ్రీ—నిత్యభక్తియోగప్రపూర్ణు లగుదేవరకుఁ గూడ భగవత్కటాక్ష లోపము గలుగునా?

విప్ర—కలుగనే కలిగినది. సంతతమందహాససుందరవదనారవిందదివ్య సందర్శనప్రదాత యగునాముద్దులరంగఁడు, నాకస్తూరిరంగఁడు, నేఁ డేమో నా కప్రసన్నముఖుఁడై యుండుటయే కాక కించి త్కోపావేశవికటీకృతనిటలతటుఁడై యుండె నని నేను నీతో నిదివఱ కెన్నిసారులు చెప్పుకొని యేడ్చితిని. ఇంకను—

శ్రీ—అదిగో! ఆచింతనే మానుకొనుఁ డని నే నిదివఱకు విజ్ఞాపనము జేసికొనఁగ మీ రన్యథా భావించి యిట్టిదుఃఖాధి కతను బొందినారు.

విప్ర—ఆ చింతను మానుకొననా? నాతర మగునా? మానుకొని నేను జేయవలసిన దేమి? రంగా! రంగరంగా!

ఆ. వె. తల్లి లేదు; లేదు తండ్రి భ్రాతలు లేరు;
లేమ లేదు; గృహము లేదు; నీవు
దక్క నెదియు లేదు; దాసుని గోపింప
నేదిదిక్కు? రంగ! యెట్టు లుందు?

దేవ—(జనాంతికముగ) నీకు లేమ లే దనుకొన నక్కఱలేదు. ఇదిగో! ఇప్పట నీకొఱకే వచ్చియున్నది. నీ కమ్మ లేకపోయిన నత్త యున్నది. భ్రాతలు లేకపోయిన బావ లున్నారు. ఇల్లున్నది. ఇచ్చి పుచ్చుకొనుట లున్నవి. మడి యున్నది. మాన్య మున్నది. సొంతవ్యవసాయ మున్నది. అన్నియు నున్నవి. నీకు బుద్ధిమాత్ర ముండవలయును. అనగ—లేకుండవలయును.

విప్ర—నాకు బుద్ధి లేదు. మనసుకుదురు లేదు. భక్తి లేదు. రంగా! రంగా! నీ వెట్లు ప్రసన్నుడ వగుదువు? ఏమి చేయుదును?

దేవ—(జనాంతికముగ) ఏమి చేయుదువా? తెగి పడి భోగమువీథి కనుపడుము.

శ్రీ—దేవా! భక్తి నిలువబడుట కొకమార్గ మున్న దని నేను వింటిని.

విప్ర—ఆలాగా! చెప్ప వేమి?

శ్రీ—గంజాయి చిలుములో నుంచి కాల్చినయెడల.

దేవ—(జనాంతికముగ) శ్రీనివాసా! గంజాయి జ్ఞానపత్త్రిము కాని భక్తిపత్త్రిము కాదు. భక్తినిగుదుర్చుపత్త్రి మేదనగ—తీర్చలేని ఋణపత్త్రిము.

విప్ర—(పరధ్యానముగ) రంగరంగరంగా! ఏమంటివి?

శ్రీ—ఇంతతులసీవనముతో ప్రయోజన మేమి? ఇది కొంత పెఱికివైచి గంజాయిమొక్కలు నాటి పెంచినయెడల—

విప్ర—హా! రంగ రంగా? ఎంతవిపరీతముగఁ జెప్పుచుంటివి!

గీ. పల్లవితకుసుమితఫూత ♦ వనమునందుఁ
దులసి నుమ్మాలన మొనర్చి ♦ ధూమ్రపత్రి
వృద్ధిఁ జేయింపు మంటివా ♦ హ్వాదిని విష్ణు
భక్తి విడిచి వేశ్యారక్తిఁ బడయునట్లు.

దేవ—(జనాంతికముగ) సెబాస్ ఓటిపలుకు లారంభ మైనవి. విఱుగఁ దలఁచినకట్టముందు పెటపెటలాడుట సహజమే కాదా?

విప్ర—గీ. చల్లనికటాక్షములఁ జల్లు ♦ జలజభవను
జల్లనగువనమాలను ♦ సరసహృదయ
మందుఁ గలుగురంగేశ! నా ♦ యందునీకుఁ
దీక్ష్ణభావంబు తగునయ్య ♦ దేవదేవ!

శ్రీ—తీక్ష్ణభావ మామహామహుఁడు వహించినట్లు మీరు భ్రమ పడుచున్నారు! ఆయనతిరుమొగమును మీరు బాగుగఁ జూచినారో లేదో! అప్పుడు దీపపుఁగ్రీనీడ గాని, మఱి యేదైనఁగాని తన్ముఖమండలప్రసన్నతను దగ్గింప నట్టివికాసశూన్యత మీభక్తి లోపమునఁ గలిగినదనిభావించి పరితపింపవచ్చునా? అదిగాక మీభక్తి కిప్పుడు లోపమేమి కలిగెను? వ్రాసెడుపాశురములు వ్రాయుచునే యున్నారు. గ్రుచ్చెడుపూలుగ్రుచ్చుచునే యున్నారు. వాయించెడుతాళములు వాయించుచునే యున్నారు. త్రొక్కెడునాట్యములు త్రొక్కుచునే యున్నారు. చేసెడుస్మరణములు చేయుచునే యున్నారు.

దేవ—(జనాంతికముగ) తిట్టఁగొన్నతిట్టులుతిట్టఁగొనుచునే యున్నారు. పెట్టినపట్టెనామములు పెట్టఁగొనుచునే యున్నారు. పూసినగందము పూయుచునే యున్నారు. పుచ్చుకొనుతీర్థముపుచ్చుకొనుచునే యున్నారు. త్రాగెడుకూడ రా త్రాగుచునే యున్నారు

మ్రింగెడుచిత్తాన్నము మ్రింగుచునే యున్నారు. నమలెడుపడ లు నమలుచునే యున్నారు. త్రేఁచిన త్రేఁపులు త్రేఁచుచునే యున్నారు. ఏడిచిన యేడుపు లేడ్చుచునే యున్నారు.

విప్ర—రంగరంగరంగా! రంగా!

దేవ—(బిగ్గఱగ) రంగరంగరంగా! రంగా!

శ్రీ—అదియేమి! మఱియొక శ్రీరంగభక్తశిఖామణి యీసమీపమునఁ జేరిన ట్లున్నది!

విప్ర—రంగరంగా! భక్తిశూన్యముగ నావలెనే కేవలము ధ్వని గలు గుటకుమాత్రమే "రంగరంగా!" యని యఱచునేచిలుకయో గోరువంకయో కాక, ఈపాపాత్ముని దరిఁ జేరుటకు భక్తశిఖామ ణికూడ వచ్చునా? రంగరంగరంగా!

దేవ—రంగరంగరంగా! (దరిఁ జేరఁబోవును.)

శ్రీ—దేవరవా రట్లు కటాక్షింపఁ దగుదురు.

సీ. పావనతులసికా ♦ పద్మబీజస్తోమ
రచితమాలలు మెడఁ ♦ గ్రాలుచుండఁ
దీరుగా దిద్దిన ♦ తిరుమణి తిరుచూర్ణ
తిలకంబు దివ్యదీ ♦ ధితుల నీన
నీరెండలీ రుంచు ♦ నీర్కావికాషాయ
తళతళల్ తను వంత ♦ నలమికొనఁగ
రమ్యనాదముతోడ ♦ రంగనామముఁ బల్క
మురళిగానమురీతి ♦ మురువుకొలుప

గీ. గుటక లోపవించుచిత్తాన్న ♦ ఘుటికవంటి
వర్ణమును గల్గి వెన్నయ ♦ ప్పమును బోలె
మెత్తనై బోడిదారాగి ♦ మిళ్లి చెంబు
చేతఁ గ్రాలుఁగ నదిగో! వేం ♦ చేయు నొకతె.

విప్ర—(లేచుచున్నాఁడు.)

దేవ—దాసురాలి ప్రణామ మంగీకరింపవలయును. (సాష్టాంగపడును.)

విప్ర—(సాష్టాంగమును జేయుచు) సర్వాపరాధిని! దాసోహం దాసానుదాసోహం!

శ్రీ—(తనలో) ఈమెకు నమస్కరించుటకు నాకు బుద్ధిపుట్టకున్నది. అయిన నేమి? గురువుగారు సాష్టాంగపడినతరువాత నే నూరకుండఁ దగదు. (ప్రకాశముగ) దాసోహం!

విప్ర—దయ చేయుఁడు.

దేవ—అట్లు కాదు. మీరే ముందు చేయుఁడు.

విప్ర—అదేమిమాట? దేవివారు దయచేయుదురుగాక!

దేవ—ఆఁ! ఆఁ! నేను మీపాదసేవకై వచ్చినదానను. నన్ను మీ రట్లు గౌరవింపఁ దగదు.

శ్రీ—దేవా! స్త్రీకిఁ దాము సాష్టాంగపడవచ్చునా? అందులోను శిష్యాఙ్క్షకమునకై వచ్చినదానికి—

విప్ర—(దేవదేవిచేతులు పట్టుకొని) కూరుచుండుఁడు. కూరుచుండుఁడు. (ఇద్దఱును గూరుచుందురు.) దేవివారితిరువడిగళ్లవలన నేదేశము పవిత్ర మైనది?

శ్రీ—(తనలో) ప్రస్తుతము మీవనదేశము.

దేవ—దానినిగూర్చి తరువాత ముచ్చటింపవచ్చును గాని—మీశిష్యుఁ డడిగినప్రశ్నమునకు—శిష్యఙ్క్షకమునకు వచ్చినస్త్రీకి సాష్టాంగమొనర్పవచ్చునా?, యనుదానికిఁ బ్రత్యుత్తరము సాయింపవలయును.

విప్ర—

గీ. శిష్యు నెపుడు గురుఁడు నిర ♦ సింపఁగూడ;
దాత్మసమునిగ భావింప ♦ నగు నతండు

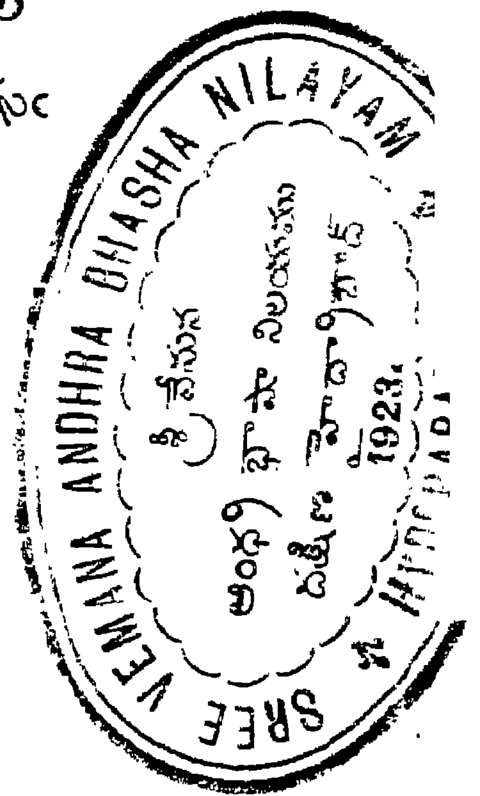
తనదుసహపాఠకునిగాఁగ ♦ దలఁపవలయు
నిద్దఱు స్వగురుశిష్యులం ♦ చెన్న నగును.
గీ. గురుని సేవించి తా నేర్చి ♦ కొనినవాక్కు
ముక్కలు మఱచిపోకుండఁ ♦ బుణ్యమూర్తి
శిష్యుఁడు లభించె నని ప్రీతిఁ ♦ జెందియతని
నిత్యగౌరవమునను మ ♦ న్నింపవలయు.

శ్రీ—(తనలో) ఇట్టిగౌరవము మాత్రము నాయం దెన్నఁడును జూపి యుండలేను.

విప్ర—గీ. శిష్యునాత్మకు భక్తివి ♦ శేష మిచ్చి
పరమదయ దానిఁ బోషింప ♦ గురునిభార
మధికభక్తిని గురుదేహ ♦ మాదరించి
రక్షణముసేయ శిష్యుభా ♦ రమ్ము సుమ్ము.

ఇఁకను,

గీ. ఇతఁడు బ్రాహ్మణాగ్రేసరుఁ ♦ డితఁడు మాల
ఇది పిపీలిక, యిది సింహ, ♦ మితఁడు పురుషుఁ
డిద్ది స్త్రీ యనుపైభేద ♦ వెఁగయుభక్తి
నగ్నితో ద్రవ్యభేదము ♦ లైనయట్లు.
గీ. వేదవేదాంగ సత్సార ♦ వేత్త యైన
శాస్త్రషట్క ప్రవీణతా ♦ జటిలుఁ డైన
ద్విజవరుం డైన విష్ణుభ ♦ క్తిరహితుండు
పరమచండాలుకంటెను ♦ బాంసనుండు.
గీ. శ్వపచుఁ డైనను బశు వైనఁ ♦ బక్షికీట
కము లయిన విష్ణు భక్తియు ♦ క్తము లగునెడ
బ్రాహ్మణోత్తముకంటెను ♦ బరమపూత
జన్మ లగును మోక్షాగ్ర ♦ శస్తిఁ గాంచు.

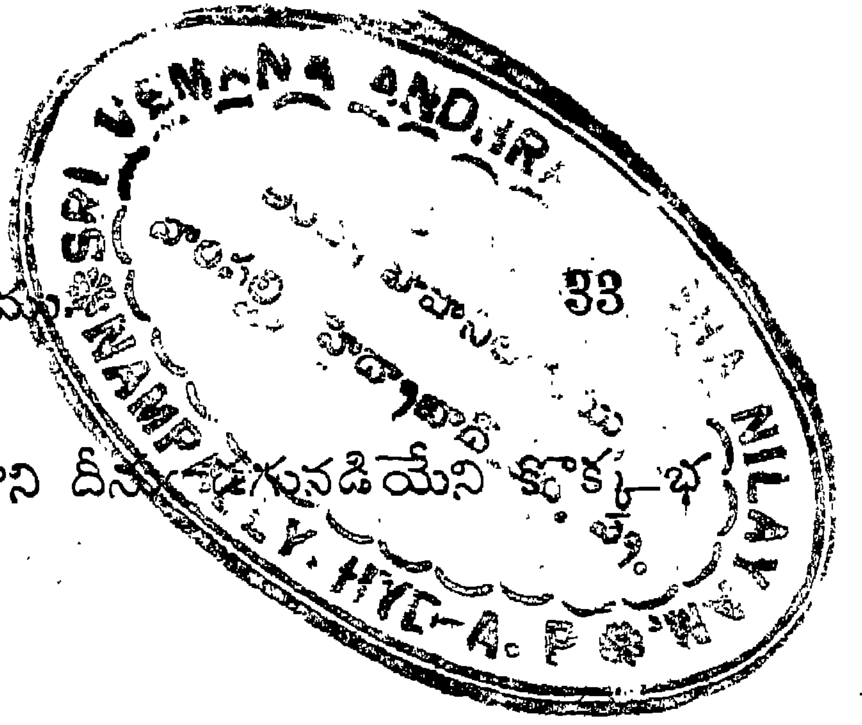
గీ. మోక్షనిక్షేప మిదునది ♦ భూతిరేఖ
కాదు, యజ్ఞోపవీతంబు ♦ కాదు; మఱియు
గొరుగుబోడిమీసము గాదు; ♦ గోష్పదంబు
వంటిజుట్టు గా; దుత్తము ♦ భక్తి గాని.

దేవ—(తనలో) ఇచ్చట నద్వైతులను గొంచె మెత్తిపొడుచున్నాఁడవు కాఁబోలును. ఇతని కింక నన్యమతద్వేషము వదలినదికాదు. భక్తిమార్గము లీతనికిఁ దెలియునుగాని, యనుభవమున కింక బాగుగ రాలేదు. ఇతఁడు సంసారమును వదలినాఁడు. పైపెంట్టుందక యూఁగులాడుచున్నాఁడు. ఇతనిని బడఁద్రోయుట కిదియే సమయము. గచ్చపప్పుఁ దిన్నకాకివలె నాచాకచక్యమున నితఁడు గిరగిర దిరిగి పడవలసినదే. భూతిరేఖ మోక్ష మీయదు నపుడు పంగనామము లిచ్చును గాఁబోలు! గోష్పాదమంతజుట్టీ యలే నప్పుడు గొఱ్ఱెతలకాయయంత జుట్టిచ్చును గాఁబోలు!

విప్ర—

గీ. భక్తునకు జాతిలింగవి ♦ భాగ మిల్ల
30 Page
స్నానసంధ్యాదికృతు లవ ♦ సరము లేదు;
వేదశీర్షికాజ్ఞత మైన ♦ వేడబంబు
పరమభక్తి యొక్కటె ముక్త్యు ♦ పాయ మగును.

శ్రీ—దేవరవా రుపన్యసించిన దెంతసమీచీనముగ నున్నను గొంత పాషండత్వమును వెల్లడించుచున్నది. భక్తికత్యధికత నాపాదించుచున్నారు! అదియుఁగూడ సందేహాంశము! భక్తితప్ప నితరమోక్షోపాయము లేదనుకొనినను దత్సాధనము లైనకర్మజ్ఞానములను నిరసించుచున్నారు. బ్రహ్మసృష్టిలో స్థాపింపఁబడినవర్ణలింగవిభేదములఁ దుడిచివైచినారు బ్రహ్మముఖోద్గీత వేదవేదాంతసారము నుపాసన నూదివైచినారు. దేవరవారుమహాభక్తులు.

తన కేమియు బాధ లేదు. కాని దీని...గునడియేని కొంచెము భయముమాత్ర మున్నది.

విప్ర—ఏదది?

శ్రీ—భక్తి యప్రత్యక్ష మగువస్తువు. కొలదియో గొప్పయో యది లేనివాఁడే లేఁడు కాని, యెంతభక్తి యున్నప్పు డిట్టిమాట లాడవలయునో యిట్టు లాచరింపవలయునో తెలియదు. భక్తి మాకున్నదని వెల్లడించుచు వేదముల నిరసించి, వేదవిహితకర్మములను త్యజించి, వర్ణవిభాగమును భ్రష్టపఱచి, నిరంకుశ మైనట్టియు సుఖతరమార్గ మైనట్టియు నొకయప్రమాణమతమును భవిష్యజ్జనులలోఁ గొంద ఱేర్పఱుచుకొందు రేమో, అట్టినిషిద్ధమతమునకుఁ దనయుపన్యాసము ప్రాతిపదికముగ నుండునేమో యని నేను భీతిల్లుచున్నాను.

విప్ర—భక్తి కుదురనివాఁ డెన్ని వేదవిహితకర్మము లాచరించినను వినియోగము లేదు. కుదిరినవాని కంతకంటె వినియోగము లేదు. కాని ప్రస్తుతవృత్తాంతమును వదలి భవిష్యద్గాథ లేల? ఇప్పటికైన నిద్ది స్త్రీ కాదని నీకుఁ దోఁచినట్లేకద!

శ్రీ—తాను స్త్రీని గానని యామె యొప్పుకొనినను నే నొప్పుకొనను. నాకన్నుల నెక్కడ మాపుకొందును? ప్రకృతి నిట్లు భ్రష్టము సేయఁగలన

విప్ర—అబ్బ! నీకు నాయభిప్రాయము బోధింప కున్నది. 'ఈమె, య'నగ నేమి?

శ్రీ—ఇదిగో! దొంగకోళ్ళకు బట్టకొన వేచియుండు నక్కవలె నున్న యీవ్యక్తి.

దేవ—రంగరంగరంగా!

విప్ర—కాదు. ఈమె యనఁగఁ గరచరణాదివిశిష్ట మగునీరూపము కాదు. నిరవయవనీరూప మగునాత్మ. దానికి స్త్రీత్వ మున్నదా?

శ్రీ—చూడకుండ నే నెట్లు చెప్పఁగలుగుదును?

విప్ర—నేను జెప్పుచుంటిని వినుము. ఈమె స్త్రీ కాదు. నేను బురుషుఁడను గాను.

దేవ—(తనలో) ఈతనికి భక్తితోపాటు ప్రారబ్ధముకూడఁ బట్టిన దేమో!

విప్ర—ఇప్పుడు తెలిసినదా?

శ్రీ—(సందేహముగ) ఉ ఊఁ.

దేవ—తెలిసె నంటివి కదా? నీవు స్త్రీవా? పురుషుఁడవా?

శ్రీ—రెండును.

విప్ర—అదెట్లు?

శ్రీ—పురుషులయొద్ద స్త్రీని, స్త్రీలయొద్ద పురుషుఁడను.

విప్ర—సరే. సరే. ఎట్టులైన స్త్రీపురుషభిన్న మైన తత్త్వమువు. (దేవదేవివంకఁ జూచి) ఇదివఱకే దేవివారిక్షేమప్రశ్నమున కాలస్యమైనది క్షమింపవలయును.

దేవ—ఈ శ్రీరంగపట్టణమునకు సమీపమున నున్నయొక చిన్నపల్లె మానివాసము. నేను జన్మమున వేశ్యను. దేవదేవి నాపేరు.

శ్రీ—వేశ్యవే! ఆఁ! ఆఁ! ఏమి స్వామీ? భాగవతులము భోగముమేళములో నింకఁ గలసి పోవలసినదేనా?

విప్ర—ఏమనెనో వింటివా? జన్మమున వేశ్య ననినది. వృత్తిమునఁ బరమభాగవతోత్తమురాలు.

శ్రీ—పండ్లూడినతరువాతఁ గాని, వారకాంత భాగవతోత్తమ యగునా? దేవర వారు పరిశీలింపఁ దగును.

దేవ—పండ్లు కనఁబడుచునే యుండఁ బరిశీలన మొదలకు? దేవా! అట్టి పరమతుచ్ఛవేశ్యాకులమునఁ బుట్టి—

విప్ర—(రంగరంగరంగా! ఏపూర్వజన్మపాపముననో యట్లు సంభవించెను.